

ми ознаками різного ступеня тяжкості (менінгіт, менінгоенцефаліт, менінгоенцефаломієліт або менінгоенцефалорадикуліт) та появою специфічних антитіл у сироватці крові та цереброспінальній рідині. У переважній більшості хворих цього часу спостерігаються підвищення температури та сильний головний біль. І саме з цими ознаками хвороби зазвичай звертаються по медичну допомогу. Летальність у дорослих хворих на кліщовий енцефаліт становить менш як 2%.

Звісно, вберегтися від укусів кліща майже неможливо, але, дотримуючись кількох правил, можна зменшити ризик нападу цього небезпечного кровососа.

Відвідуючи місця, де можливий напад кліщів, слід вдягати світлий одяг, що закриває руки й ноги та має манжети, які щільно прилягають до тіла. Щогодини проводити само- або взаємоогляд, використовувати репеленти – речовини, що відлякують кліщів і які можна придбати в аптеці.

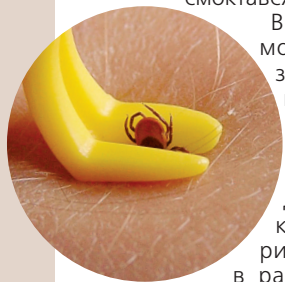
Для зменшення кількості кліщів на присадибних ділянках необхідно вчасно скошувати траву, обрізати густі кущі.

Що робити, коли кліщ уже присмоктався до тіла?

Видалити кліща можна самостійно за допомогою пінцета чи пальцями. Це треба робити в гумових або латексних медичних рукавичках, що зменшить ризик інфікування в разі роздавлювання ектопаразита та виливу його рідини. Кліща слід захопити найближче до хоботка, трішки розхитати й обережно витягнути. Місце укусу обробити йодом або 70-градусним спиртом. Звісно, в таких випадках надійніше звернутися по допомогу в медичні заклади.

Застосування народних методів, зокрема змащування олією, може бути ефективним, якщо від моменту присмокування паразита минуло не більш як 30–40 хвилин. Адже після укусу кліщ починає виділяти речовину, яка має «цементувальні» властивості. Вона розподіляється навколо хоботка й застигає, міцно утримуючи кліща в тілі людини чи тварини. Аби кліщ зміг вилізти самотужки, необхідно, щоб він не встиг надійно закріпитися.

Слід знати: навіть якщо кліщ виявиться інфікованим патогенними мікроорганізмами, то необов'язково відбудеться зараження людини. Для інфікування збудник має потрапити до організму в певній критичній кількості. Аби уникнути зайвого лікування, через 10–14 днів після укусу доцільно обстежитися й залежно від результатів лабораторних досліджень визначитись, чи воно потрібне, а якщо – так, то яке саме.

Отруйні змії.

Щоб зустріч не завершилася трагічно

Рік у рік людина дедалі більше втручається в дику природу: осушує болота, вирубує ліси, освоює цілину, позбавляючи тим самим тварин, які мешкають там, зокрема й змій, природних умов проживання. Звірі змушені пристосовуватися до пресингу з боку людей, і нерідко селяться поруч з ними. І хоча інстинкт змушує братів наших менших ховатися від очей людини, іноді таких зустрічей не уникнути. Як поводитися з небезпечними створіннями, яких запобіжних заходів уживати, розповідає зоолог Кирило СУЛИМА.

– Кирило Костянтиновичу, які види отруйних змій живуть в Україні і чи можна відрізнити отруйну змію від неотруйної?

– На теренах нашої країни поширені чотири види отруйних змій: гадюка звичайна, степова гадюка, гадюка Нікольського і звичайна мідянка. Остання для людини не є небезпечною.

Гадюки мають своєрідне забарвлення: чорний зигзагоподібний малюнок на спині, іноді насичений чорний колір усього тіла (гадюка Нікольського і окремі особини звичайної гадюки). Також варто зазначити їх невеликі розміри (дорослі особини – близько 60 см) і потайний спосіб життя, пристосований до лісових боліт. Неотруйні вужі, навпаки, мають досить великі розміри, часто понад метр, і характерні жовті або білі «вушка» – малюнок на задній частині голови, який іноді виражений слабко. Вужі останнім часом стали масовими тваринами, досить часто їх можна зустріти навіть поблизу людського житла та у мегаполісах. Незважаючи на виразні відмінності цих плазунів, усе-таки не варто ставити діагноз отруйності чи неотруйності зустрінутої змії, бо сам спостерігач може перебувати в стані шоку від побаченого і не помітити важливих деталей. Тому, якщо ви не маєте спеціальних знань та досвіду поводження зі зміями, будь-яку з них, на котру натрапите, рекомендуємо вважати отруйною та діяти у відповідний спосіб.

– Як поводитися, натрапивши на змію?

– Зустрівши змію, просто обійдіть її. Категорично забороняється намагатися вбити плазуна. По-перше, вбивство змії – це негуманно, адже тварини ці дуже корисні для людини, у них є серце і кров, і біль вони відчувають так само, як ми з вами. По-друге, спроби вбивства змій – причина більшості випадків укусів, вони чудово переживають по палиці (це зазвичай основне знаряддя вбивства змій) і кусають за руку, до того ж у небезпечній для їхнього життя ситуації змії дуже прудкі. Зустріч людини з цими плазунами закінчується трагічно, як правило, для останніх, через що вони зазвичай намагаються втекти й сховатися і самі ніколи не нападають. Якщо ви виявили змію на своїй ділянці, її треба акуратно перемістити на бажану для вас відстань, намагаючись не завдати болю, щоб уникнути агресії з її боку. Можна акуратно накрити плазуна пластиковою або неважливою металеву ємністю, потім підсунути під низ фанеру або картон, ізолювавши в такий спосіб його всередині, а потім випустити якнайдалі. Будьте впевнені, змія не повернеться, якщо на ділянці не водяться у великій кількості гризуни або земноводні. Всі дії варто робити дуже спокійно, не панікуючи, інакше ризик бути укушеним зростає в рази!

– У яких ситуаціях змії кусають людей і як уберегтися від укусу?

– Основною причиною укусів є безпосередній контакт зі змією, ініційований людиною (спроби вбивства, неправильне визначення виду змії). Також це випадки, коли людина ненавмисно наступає на плазуна. Отже, вирушаючи до місця ймовірного проживання змій (ліс, болота, заплави річок), треба вдягати закриті щільне взуття і довгі брюки – жоден із видів наших отруйних змій не спроможний прокусити взуття, штани та кож завадять укусу.

– Якщо змія все-таки вкусила?..

– Насамперед треба заспокоїтися, адже укушені люди завжди відчувають сильний стрес. Потім варто зняти із себе всі прикраси (браслети, каблучки) і годинник, бо вони передавлять судини при набряку, який неминуче почнеться. Можна спробувати відсмоктати кров з отрутою з місця укусу, це знизить концентрацію токсичних речовин у крові, але робити так можна лише за цілковитої впевненості в тому, що пошкоджені у порожнині рота не маєте! Отрута викликає алергічну реакцію, тому не зайвим буде вжити антигістамінний засіб. Також не завадить вживання сорбентів (наприклад, активоване вугілля або ентеросгель). Категорично заборонено робити розрізи або припікати місце укусу, а також накладати джгут! У жодному разі не можна вживати алкоголь, необхідно пити воду або чай. І найголовніше – треба негайно дістатися до лікарні швидкої допомоги або найближчого медпункту, де лікарі нададуть кваліфіковану допомогу.

Бесіду вів Сергій ДУБРОВІН.